

## † Jakob Pretnar.

Zopet je nemila smrt posegla v naše vrste in nam ugrabila enega najzvestejših in najznačajnejših delavcev!

Našega Jakoba Pretnarja ni več!

Dne 17. t. m. ga je opolnoči rešila smrt dolgotrajnega trpljenja v deželni bolnišnici, kamor so ga prepeljali prejšnji popoldan, da bi mu tamkaj ob stalni zdravniški paznosti in pomoči lajšali neznosne bolečine.

Naše upanje, da se vrne iz hiše pomoči kmalu zdrav in krepek v naše vrste, se je izpremenilo v bridko žalost...

Učitelju-trpinu pa je prišla rešitev iz vseh nadlog in težav, ki so z zvrhano mero delež naprednega učiteljstva na Kranjskem!

Pokojnik je bil blaga duša, mehkega, plemenitega srca, ki se je z vso ljubeznijo oklepalo težko prizadete rodovine, a ki je s plamtčo ljubeznijo gorelo za teptani učiteljski stan! Kamor ga je pozval glas naše napredne organizacije, tamkaj je stal trdno in neomajno, zvesto služeč vsaki nalogi, ki smo mu jo zaupali!

Njegovega kremenitega značaja ni mogla omajati nobena neprilika in nobena sila. Bil je kakor skala v morju, ki se vanjo zaman zaganjajo razljučeni valovi!

Svoje učiteljsko delovanje je začel v Bohinju, odkoder je bil na lastno prošnjo premeščen kot nadučitelj v Veliko Dolino ob hrvaški meji. Tega svojega službovanja se je vedno spominjal z radostnim sreem, saj si je pridobil tamkaj s svojim lepim značajem, s svojo priljudnostjo in s svojim vzornim šolskim delovanjem najsposobnejše simpatije. Bil je tudi zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu.

A skrb, da pomore svojim ljublim otrokom do boljše vzgoje in do lepše bodočnosti, ga je gnala v Ljubljano, kamor je bil imenovan ravno pred desetimi leti, in sicer na l. mestno petrazredno deško ljudsko šolo. Tu je deloval do svoje bolezni z vso vnamo; bil je izborni učitelj in naravnost vzoren kolega. Izmučen in bolan je še hodil v šolo, dokler ni omagal na cesti... Šele potem, ko so bile izrpane vse telesne moči, je legel. Skrb za kruh in potreba postranskih zaslužkov sta mu dajala toliko energije, da se je premagoval, dokler ni omagal popolnoma.

Ob svoji plači ljubljanski učitelj ne more živeti — in tudi rajni Pretnar ni mogel!

Našemu listu je bil upravnik sedem let. In delo za „Učiteljskega Tovariša“ mu je bilo najljubše izvenšolsko delo. Zanj je skrbel kakor za svoje dete. Tudi v najhujši bolezni zadnjih dni mu ni dala skrb za naš list pokoja! Sedaj sta se ločila na vekomaj!

Pod njegovim upravitelstvom se je naše glasilo povzdignilo in razširilo. Pokojnik je imel strogo evidenco nad naročniki in je opravljal svoje delo s pravo in resnično požrtvovalnostjo. Vesel dan je bil vedno zanj, kadar je dobil prijavo novega naročnika.

Z enako vnamo je tudi opravljal več let posel člana nadzorstva Učiteljske tiskarne.

Z živim zanimanjem je od začetka do konca svojega učiteljevanja opazoval in po vseh svojih močeh podpiral gibanje in delovanje naprednega slovenskega učiteljstva, ki žaluje z nami vred za svojim vrlim tovarišem. Bil je naš z vsako svojo mislijo, z vsem svojim sreem!

Bodi Jakobu Pretnarju pokoj, ki ga ni imel v težki borbi življenja! V naših srcih, zvesti prijatelji, Ti je ohranjen trajen spomin!

Žalujoci rodovini izrekamo iskreno sožalje!

Slava značaju! Slava delavcu naše napredne organizacije!

Prvo polletje je že minilo, zato vjudno prosimo tiste cenjene naročnike, ki jim je potekla polletna naročnina, da jo obnove. Obenem opominjamo stare dolžnike na njihovo dolžnost. Prosimo lepo, da vsak naročnik zadosti svoji stanovski dolžnosti.

Upravištvu.

## Namesto kruha — puške!

(Z Goriškega.)

C. kr. okrajni šolski svet za goriško okolico je razposlal na učiteljstvo sledečo okrožnico z dne 23. junija t. l.:

V smislu odloka c. kr. deželnega šolskega sveta pozivam ponovno vse učiteljstvo, da ves svoj vpliv, ki se je v posamnih slučajih že izkazal kakor jako uspešen, zastavi za pospeševanje dobrovoljnega strelstva med kmečkim prebivalstvom. Bodrenje k veselju do streljanja leži ponajveč v njegovih rokah. Potrebno pa je daljše in neprestano vplivanje in kazanje na patriotski čut, ki se poživlja in ohranja v prvi vrsti po učitelju.

Posebno pa je želeli, da se udeležuje učiteljstvo tudi osebno teh strelnih vaj, da se s tem prebivalstvo spodbuja ter doseže plemeniti namen streljanja. Šolska vodstva se obenem vabijo, da poročajo semkaj o vseh morebitnih zadržkih in neprilicnostih glede strelnih vaj, da se zamore potem poročati na merodajna mesta.

Tako okrožnica.

Vrlo dobro, slavna gospoda! Učiteljstvo je oni činitelj, ki lahko mnogo stori tudi izven svojega poklica in izven svojih predpisanih dolžnosti v šoli in zunaj šole. Učitelj je oni, ki že v mladih srcih zbujaja in neguje patriotska čuvstva in še med odraslo mladino nadaljuje to patriotsko delo. On je takorekoč v marsikaterem kraju edina in merodajna oseba v tem pogledu. Veseli nas, da so visoki gospodje prišli do tega spoznanja. Saj smo imeli baš v minolem in tekočem letu priliko videti in občudovati, kaka čudesa dela ljubezen do domovine. Balkanski narodi bi ne bili nikdar tako temeljito porazili Turčinov in jih pognali iz svojih dežel, da jih

ni navdajala sveta ljubezen do domovine in naroda, ki so jim jo vcepili že v mlada srca doma in v šoli.

Toda kdor hoče druge navduševati, mora biti predvsem sam navdušen in prepričan o stvari, ki jo priporoča in brani. In kako je v tem pogledu z ljudskošolskim učiteljstvom pri nas in sploh v Avstriji? Ako bi visoka gospoda videla v naša srca... Leta in leta že prosijo učiteljstvo in trka tu in tam — vse zaman! Letos je prosilo češko učiteljstvo avdienco pri najvišjem gospodu in očetu, presvetlem cesarju — bilo je zavrnjeno! Kam se tira učiteljstvo po tej poti, bo jasno vsakomur, ki še ni popolnoma slep! Učiteljstvo prosi le tega, kar dajejo drugim, n. pr. državnim učiteljem in uradnikom — toda zaman! In vendar ima tudi ljudskošolski učitelj telesne potrebe: treba mu je obleke, hrane, stanovanja, kakor onim, in še veliko več, ker mora vzdrževati v mestnih šolah svoje otroke. Kaka čuvstva morajo navdajati učitelja, ko sliši, da država skrbi za turške (albanske) učitelje in šole, da trosi milijone za divje narode, ki nimajo nikakih državljanskih dolžnosti, svoje zveste podanike — in celo pionirje omike, patriotizma in napredka — ki nosijo denarni in krvni davek, ki žrtvujejo svoje zdravje za dobrobit države, pa podijo od sebe, jim niti ne dovoljujejo, da bi stopili pred prestol Njegovega Velikanstva, da mu potožijo svoje gorile!

Evo, gospoda, to so zadržki in neprilicnosti glede strelnih vaj! Prosim, poročajte na pristojno mesto, da se čimprej odpravijo, in vse avstrijsko ljudskošolsko učiteljstvo vam bo hvaležno!

A vzlic temu se ne omaja naša zvestoba do vsega, kar nam je sveto in vzvišeno! Denuncianti sicer grizejo ob naši časti, a za nas govore naša dejanja! Umirajoči delamo za življenje drugih!

## Opozarjamo vse učiteljstvo na današnjo prilogo!

lel bi si čutapolno pesem za nagrobno. Istega harmonizatorja koroška narodna »Dobro večer, luba deklet, bo prijetna, da si prvi del preveč spominja na znano »Le nocoj še lun'ca mila«. Bolj mi je všeč »Gorjanska«. Žirovnikovski preprosti »Kaj pa ti pobič« in »Prišla bo pomlad zelena« se družite z nanovo po Maroltu harmonizirana »Trayniki so že zeleni« in »V nedeljo jutraj vstala bom« ter Hubadova »Ljubca poveje«. Odmevi domačih logov in poljan v dokaz, da spoštujemo narodno pesem. Med umetnimi skladbami navajam v prvi vrsti Juvančev mešani zbor »Izgubljeni cvet« na mnogokrat uglasbeno Gregorčičevo besedilo. Pesemica bo ugajala nad vse. In z dvema zboroma bo zastopan na koncertu naš Emil Adamič. Ko se je pevovodja odločil za njegov moški zbor »Dan slovanski«, ni slabo izbral. Ognjevit in navduševalen zbor mora svoji vsebini primerno prednašano podžgati poslušalce. Svoje zmoglosti pa bo pokazal uč. pev. zbor v njemu poklonjenem Adamičevem mešanem zboru »Moravska narodna«. — Besedilo Dragotina Ketteja. Fanfaram podobno prične v 2/4 taktu ves zbor: »Huda, huda vojska bo, kdo bo, kdo bo šel na njo?«

V 3/4 taktu ljubko nadaljuje:

»Ktera ima ljubega, ljubega prijaznega, bode reva jokala.«

## Kongres narodnih organizacij.

Zgodovinski dogodki zadnjih mesecev ne ostanejo brez posledic tudi za slovenski narod. Gremo nasproti novim razmeram, ki utegnejo globoko vplivati na ustroj in življenje našega naroda tako v kulturnem in narodnem, kakor tudi v gospodarskem in socialnem oziru. Pri tem pridejo v poštev v prvi vrsti najširše plasti ljudstva, njegova izobrazba, strokovno znanje, konkurenčna zmoglost, podjetnost, krepkost telesa in čistost duha. Te pogoje rasti moči narodove si je treba zagotoviti že zdaj, da nas tok časa ne prehitijo. Ne smemo dopuščati, da bi se razmere razvijale brez naše udeležbe, poleg nas ali pa celo proti nam.

Za naitrdnejšo podlago, na kateri bi se razvijalo naše delo v navedeni smeri, smatramo redne, na višku situacije stoječe in močne strokovne organizacije vseh delavnih poklicev. Premotriti je treba vse dosedanje delo in določiti nadaljne postopanje slovenskih strokovnih organizacij; izpopolniti njih krog z ustanovitvijo ev. novih potrebnih organizacij; pred vsem pa je potrebno doseči kolikor mogoče najvišje število članov, urediti stike strokovnih organizacij med seboj, da bi delovale sporazumno, in treba je povabiti in pridobiti za delo v strokovnih organizacijah zmogljive dobre moči našega naroda, ki še niso udeležene pri tem delu.

Da se položi temelj temu smotrenemu delovanju, smatramo za potrebno sklicanje kongresa, ki bi se ga udeležili Slovenci iz vseh krajev, vseh dežel, tako oni, ki že delujejo v kakšni strokovni organizaciji, kakor tudi vsi, ki se zanimajo za delavska vprašanja in ki žele slovenskemu ljudstvu boljše bodočnost. Na kongresu s skrbno odbranim in urejenim dnevnim redom bi naj bili poklicani strokovnjaki o vsem, kar je v zvezi s sedanjim položajem in z nadaljnjim delom.

Kot prvi korak za kongres je sklicala N. S. Z. v Ljubljani za soboto, dne 21. junija t. l., zvečer v Narodnem domu sestanek, ki je bil jako dobro obiskani. Zasto-

pana niso bila le kranjska strokovna društva, temveč tudi nekatera štajerska in primorska. Vodil je razpravo državni poslanec dr. Ravnihar. Na sestanku se je obširno razpravljalo o potrebi in koristi kongresa, o dnevnem redu itd. Sklenilo se je, da se naj kongres gotovo vrši t. l. v Ljubljani, in sicer če mogoče 1. 5., 16. in 17. avgusta t. l., ali pa če bi pripravljali odbor smatral za umestno, par tednov pozneje. Izvolil se je sledeči pripravljali odbor: dr. V. Ravnihar, R. Juvan, K. Cerny, dr. T. Gosak, L. Jelenc, Vargazon, dr. Pestotnik, L. Mlakar, Fr. Rak, Fr. Planinšek, I. Kelec, Komar Manica, A. Pesek, Deržič, Burger, De Ancona, I. Robas in Jeraj.

Predlagani začasni dnevni red za kongres se je sprejel po temeljitem razpravljanju soglasno ter se je pooblastil pripravljali odbor, da sme dnevni red po potrebi izpopolniti. Dnevni red bi naj bil sledeči:

1. Položaj na Slovenskem: a) delavstva in uslužbencev vseh strok, b) trgovine in industrije, c) splošni v vseh slovenskih pokrajinah, d) kulturni: šolstvo, ljudsko in strokovno šolstvo itd.

2. Socialno zakonodajstvo: a) obrtni zakon, b) bolniške blagajne, c) zavarovalnice proti nezgodam, d) starostno zavarovanje, d) zavarovanje za brezposelnost.

3. Strokovne organizacije: a) v drugih državah, b) v Avstriji, c) pri Slovanih, d) na jugu.

4. Zadrugištvo in samopomoč.

5. Naše naloge in cilji: a) v organizatoričnem oziru, b) program dela.

6. Taktika in sredstva.

7. V nedeljo, dne 17. avgusta t. l. dopoldne velik javen ljudski shod, popoldne pa skupno s Ciril-Metodovo družbo velika veslica na vrtu Nar. doma, oz. v vseh prostorih.

Prireditve bodi političsko nestrankska, zategadelj se je sklenilo vabiti vse strokovne organizacije, sloneče na narodni podlagi, ki niso včlanjene v organizacije ali one izmed obstoječih političskih strank.

Pozivamo vsa strokovna društva vseh slovenskih dežel, kakor tudi vse, ki

Hrepeneče doni naslednji del:

»Bože, tudi jaz bi šla da imela bi doma ož, konjiča vranega, prelepo sedlanega, da bi sedla nanjega!«

Prijazno vprašuje moški zbor:

»Kaj bi, ljubica moja, kaj pa bi tam delala?«

Mešani zbor odgovori:

»Ob Donavi stala bi, bele srajce prala bi, to bi, ljubček, delala.«

Tolažeče in proseče moški zbor:

»Beži ljubica domu, priporoči se Bogu! Ko iz vojske prišel bom, žensko vzamem te na dom ako da nebeški Bog.«

Zopet fanfare kot v začetku:

»Sedmo leto je že tu, a od njega ni glasu.«

Potem vdana prošnja:

»Ah, moj Bog, nebeški Bog, kdaj bo konec teh nadlog?«

Z dramatičnim izrazom:

K Donavi bežala je, Donavo vprašala je:

»Ali si mi le čez pas, ali višje nego jaz, da se v tebi potopim?« Njene bele so noge peska se dotikale, njene bele so roke proti bregu segale, njene črne kite so po vodici plavale, njene črne so oči proti nebu gledale.«

Lepše kot s tem zborom Adamič ni mogel počastiti jubileja Zaveze in njen pevske zbor. Skladba je skoz in skoz pisana lahko tekoče, vendar v novem duhu. Nadyse krasen je koralni konec, ki je pa za izvajanje dokaj težaven. Vztrajnost bo težkoče premagala, uspeh je gotov. Vsak učitelj-pevec naj se zaveda svoje dolžnosti in naj pristopi k Zavezinemu pevskega zboru. Proč s strahopetnostjo! Pokažite, da si tudi v najhujših bojih, v boju za obstanek in življenje, v času, ko Vas hočejo sovražniki kulture uničiti, ne pustite iztrgati idealov iz svojih src! Tudi za Vas pride »odmenjeni čas« in na Zavezinem koncertu naj »veselega petja odglas« manifestira, da bo enkrat konec hlapčevanja in da tudi učiteljstvu napoči »god svobode nove« in »dan slovanski!«

—o—ec.

## LISTEK. Koncert Zaveze.

Kdo se v Ljubljani ne spominja koncerta moravskih učiteljev-pevcev pod vodstvom prof. F. Vlacha pozimi l. 1907? Komu se ni vtisnil globoko v srce spomin na takrat nedosežno dovršeno izvajano »Utopljenko«, na mozeg pretresajoči »Tabbor mrtvih« in na ljubeznivo uspravanko »Jezulatko spi«? Čudoviti uspehi, ki jih je dosegel vzorno disciplinirani pevski zbor moravskih učiteljev na raznih umetniških turnejah in pri različnih pevskih tekmah (tudi v Parizu), so spodbudili češke učitelje, in umevno se mi zdi, če namerava slovensko zatirano in preganjano zavedno učiteljstvo posnemati svoje slovanske brate ter si je pod okriljem Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev ustanoviti svoj pevski zbor, ki namerava ob 25letnici Zaveze prirediti v Ljubljani koncert. Podrobna pripravljala dela so že v teku. O binkošti sem imel slučajno priliko poslušati izkušeno učiteljskega zbora pod vodstvom učitelja Fr. Marolta, ki je tudi izbral pevske točke za koncert. Dobro misel je imel, ki jo uvrstil v vzpored narodno pesem, ki so le slov. pevovodje — žal — podcenjujejo. »Gozdič je že zelen« v lepi Devovi harmonizaciji za mešan zbor odtehta marsikatero novo spakovanje, že-